

Quality of Life Development of Elderly People Case Study: Samutsakhon City Municipality Mueang District Samutsakhon Province

Jirateep Tienpermpul^{1*} Natthanon Thavisin² Thutsapong Wongsawad² and Sunitda Tesniyom²

¹ Master Student, Master of Public Administration Program, Faculty of Social Sciences and Education, Thongsook College, Thailand

² Faculty of Social Sciences and Education, Thongsook College, Thailand

* Corresponding author. E-mail: nkings35@gmail.com

ABSTRACT

The purposes of this research article are to (1) study community factors of the elderly that has quality of life development elderly people case study of Samutsakhon Municipality; (2) study quality of life development of elderly people case study of Samutsakhon Municipality and (3) study relationships with community factors elderly people that affects quality of life development elderly people in Samutsakhon Municipality City, Mueang District, Samutsakhon Province; this research is a survey research, the tool used to collect data was questionnaire, the population used in the study included elderly people aged 60 years and over who had house registrations in Samutsakhon City Municipality, simple sampling by chance, there were 364 people, statistics used in data analysis included mean, standard deviation, correlation coefficient analysis Hypothesis testing and multiple regression analysis. The result of the study found that: community factors of the elderly in Samutsakhon City Municipality, Mueang District, Samutsakhon Province, overall and each aspect is at high level in every aspect and the area with the highest average is healthcare. Improving the quality of life the elderly in Samutsakhon City Municipality, Mueang District, Samutsakhon Province, overall and each aspect is high level in every aspect and the aspect with the highest average was the mental aspect. Relationship of community factors of elderly that affect the development of quality of life the elderly in Samutsakhon City Municipality, Mueang District, Samutsakhon Province, overall, there is moderate positive relationship with statistical significance .01; and the variables predicting community factors for the elderly, it was found that the variables tested had the highest predictive power, including medical care, can predict that It is variable that affects the development of the quality of life the elderly in Samutsakhon City Municipality, it has regression coefficient or predictive power of .959, affecting the development of the quality of life elderly in Samutsakhon City Municipality, the score was 95.90%, with statistical significance .01

Keywords: Development, Quality of Life, Elderly People

การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ กรณีศึกษา : เขตเทศบาลนครสมุทรสาคร อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

จิริทิปต์ เทียนเพิ่มพูล^{1*} ญฐนนท ทวีสิน² ธรรมพงษ์ วงษ์สวัสดิ์² และ สุนิตดา เทคนิยม²

¹ นักศึกษาปริญญาโท รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยทองสุข ประเทศไทย

² คณะสังคมศาสตร์และศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยทองสุข ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: nkings35@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาปัจจัยชุมชนของผู้สูงอายุที่มีต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ กรณีศึกษาเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร (2) ศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ กรณีศึกษาเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร และ (3) ศึกษาความสัมพันธ์ปัจจัยชุมชนของผู้สูงอายุที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปที่มีทะเบียนบ้านในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร การสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย ด้วยวิธีบังเอิญ จำนวน 364 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ การทดสอบสมมติฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านชุมชนของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการรักษาพยาบาล การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านจิตใจ ความสัมพันธ์ปัจจัยชุมชนของผู้สูงอายุที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จากการพยากรณ์ปัจจัยชุมชนของผู้สูงอายุ พบว่า ตัวแปรที่ทดสอบมีอำนาจพยากรณ์สูงสุด ได้แก่ ด้านการรักษาพยาบาล สามารถพยากรณ์ได้ว่า เป็นตัวแปรที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยหรืออำนาจพยากรณ์เท่ากับ .959 มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร ได้ร้อยละ 95.90 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: การพัฒนา, คุณภาพชีวิต, ผู้สูงอายุ

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

สังคมโลกปัจจุบัน การเพิ่มขึ้นของสัดส่วนประชากรผู้สูงอายุเป็นสถานการณ์ที่ทุกประเทศทั่วโลกกำลังเผชิญ โดยเฉพาะโครงสร้างประชากรของผู้สูงอายุที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง หรือที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “สังคมผู้สูงอายุ” ซึ่งองค์การสหประชาชาติได้ให้นิยาม “ผู้สูงอายุ” คือ ประชากรทั้งเพศชายและเพศหญิงที่มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป โดยเป็นการนิยามนับตั้งแต่อายุเกิด อย่างไรก็ตามการกำหนดอายุผู้สูงอายุมีความหลากหลายตามแต่ละประเทศ เช่น ประเทศที่เจริญแล้ว มักจัดผู้สูงอายุนับจาก 65 ปีขึ้นไป หรือบางประเทศอาจนิยามผู้สูงอายุตามอายุเกษียณงาน (อายุ 50 หรือ 60 หรือ 65 ปี) หรือนิยามตามสภาพร่างกาย โดยคำว่า “สังคมผู้สูงอายุ” องค์การสหประชาชาติแบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Ageing society หรือ Aging society) คือ การมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรทั้งประเทศหรือมีประชากร 65 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 7 ของประชากรทั้งประเทศ ระดับสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged society) คือ ประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไป เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 14 ของประชากรทั้งประเทศ และสังคมสูงวัยระดับ

สุดยอด (Super aged society) คือ สังคมที่มีประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งประเทศ (กองสถิติสังคม สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2565)

ประเทศไทย นับเป็นอีกประเทศหนึ่งที่กำลังก้าวเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุหรือภาวะ “ประชากรสูงวัย” (Old Population) เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร อันเนื่องมาจากการลดลงของภาวะเจริญพันธุ์และในเวลาเดียวกันคนไทยก็มีอายุยืนยาวขึ้น โดยกรมกิจการผู้สูงอายุได้บันทึกสถิติไว้ว่า ประเทศไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มตัวในปี พ.ศ. 2565 และคาดการณ์ว่าในปี พ.ศ. 2573 จะมีสัดส่วนประชากรสูงวัยเพิ่มขึ้นอยู่ที่ร้อยละ 26.9 ของประชากร (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2560) การเปลี่ยนแปลงในวัยสูงอายุ ผู้สูงอายุจะมีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านร่างกาย จิตใจและสังคม โดยจะมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางเสื่อมมากกว่าการเจริญเติบโต นอกจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย สังคม และจิตใจที่มีผลกระทบกับผู้สูงอายุแล้ว ยังพบปัญหาการที่ลูกต้องเข้าไปทำงานในเมือง ทำให้ผู้สูงอายุต้องดูแลตนเองและหลานๆ ปัญหาการทำร้ายร่างกาย ทำร้ายจิตใจของผู้สูงอายุโดยลูกหลาน ปัญหาความเครียดของผู้ดูแลผู้สูงอายุที่ต้องอยู่ในภาวะพึ่งพิง ดังนั้นการพัฒนาผู้สูงอายุต้องเน้นการดูแลแบบองค์รวม การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรคการรักษาพยาบาลและการฟื้นฟูสภาพ โดยควรเน้นให้ความสำคัญกับการส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรคเป็นเรื่องสำคัญ และต้องทำอย่างไรเพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้ผู้สูงอายุป่วย หลีกเลี่ยงการรักษาที่มีค่าใช้จ่ายสูงในการรักษาพยาบาล ซึ่งการดูแลผู้สูงอายุนั้นควรมีการร่วมมือตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน โดยเน้นการดูแลให้กลุ่มผู้สูงอายุที่ต้องการความช่วยเหลือ (กลุ่มติดเตียง) สามารถเปลี่ยนแปลงเป็นช่วยเหลือตัวเองได้ (กลุ่มติดบ้าน) และกลุ่มผู้สูงอายุที่มีผู้ช่วยเหลือสามารถพัฒนาให้ช่วยเหลือตัวเองได้ดีและช่วยเหลือผู้อื่นได้ (กลุ่มติดสังคม) (กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ, 2552)

สังคมผู้สูงอายุจะมีผลกระทบสำคัญต่อเศรษฐกิจมหภาคหลายประการ เช่น ประชากรวัยแรงงานลดลง การออมลดลงและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจลดลง สิ่งที่มาจากการเปลี่ยนแปลง คือ อัตราส่วนพึ่งพิงในวัยสูงอายุเพิ่มมากขึ้นทำให้เกิดปัญหาต่างๆ เพิ่มขึ้นตามไปด้วย เช่น ปัญหาทางด้านสุขภาพ เศรษฐกิจ สภาพจิตใจและอารมณ์ที่อยู่อาศัย ตลอดจนปัญหาในการปรับตัวการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุเป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) แผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุ ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2566-2580) ตลอดจนพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2560) ดังนั้นการให้ความสำคัญกับการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุเพื่อค้นหาแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในพื้นที่จึงเป็นส่วนสำคัญ ถึงแม้จะมีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจำนวนไม่น้อย แต่เนื่องจากสังคมในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านสังคม วัฒนธรรม การดำเนินชีวิตของผู้คนและรูปแบบของครอบครัว ซึ่งพื้นที่เขตเทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร เป็นพื้นที่ตัวอย่าง เนื่องจากมีความหลากหลายทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพ ซึ่งจากจำนวนและสัดส่วนประชากรผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครสมุทรสาครมีการเพิ่มขึ้นเฉลี่ยประมาณร้อยละ 10-12 ต่อปี (มีจำนวนประชากรตามทะเบียนราษฎร์ 75,616 คน เป็นผู้สูงอายุ 6,976 คน และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี (เทศบาลนครสมุทรสาคร, 2566)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะบุคลากรตำแหน่งผู้อำนวยการส่วนบริการสาธารณสุข จึงมีความสนใจศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งผู้ศึกษาคาดว่าการศึกษานี้จะเป็นประโยชน์ต่อชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ และใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนการดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุให้มีคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น อีกทั้งจะทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถกำหนดนโยบายเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยชุมชนของผู้สูงอายุที่มีต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ กรณีศึกษาเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร
2. เพื่อศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ กรณีศึกษาเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ปัจจัยชุมชนของผู้สูงอายุที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปที่มีทะเบียนบ้านในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 7,814 คน (เทศบาลนครสมุทรสาคร, 2566)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปที่มีทะเบียนบ้านในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 364 คน โดยสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีบังเอิญ ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาที่ระดับความเชื่อมั่น 95% โดยใช้ตารางการกำหนดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie & Morgan (1970)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตามลำดับขั้นตอนโดยศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม และปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อดำเนินการ

2.2 สร้างแบบสอบถามตามที่ได้ศึกษาแล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบและแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2.3 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Index of item Objective Congruence: IOC) ทุกข้อได้ 1.0

2.4 ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามที่ได้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน จากนั้นนำไปทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มทดลองที่เป็นผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปที่มีทะเบียนบ้านและพักอาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน และนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม

2.5 นำแบบสอบถามที่หาค่าอำนาจจำแนกแล้วมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1990) ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .979

2.6 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเชื่อมั่นแล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดเพื่อนำผลมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์และสมมุติฐานการวิจัยต่อไป

3. สมมุติฐานการวิจัย

ความคิดเห็นปัจจัยชุมชนของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสูงอายุ กรณีศึกษาเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Source) ด้วยการใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปที่มีทะเบียนบ้านและ พักอาศัยอยู่ในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร และนำข้อมูลเข้าระบบคอมพิวเตอร์ เพื่อประมวลผลทางสถิติ

4.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) เป็นการศึกษาข้อมูลจากแหล่งพื้นที่ศึกษา และเก็บรวบรวมเอกสารทางวิชาการ บทความ วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย หนังสือ วารสาร สิ่งพิมพ์ การสืบค้นจากสารสนเทศและข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต แนวคิดและทฤษฎีเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาสนับสนุนงานวิจัยฉบับนี้ ซึ่งในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลแจกแบบสอบถามให้แก่กลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้
2. ตอบข้อซักถามบางประการที่ผู้ตอบแบบสอบถามต้องการคำอธิบายเพิ่มเติม
3. เก็บรวบรวมแบบสอบถามที่ได้ข้อมูลครบถ้วนแล้ว เพื่อนำไปจัดทำและเตรียมสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล

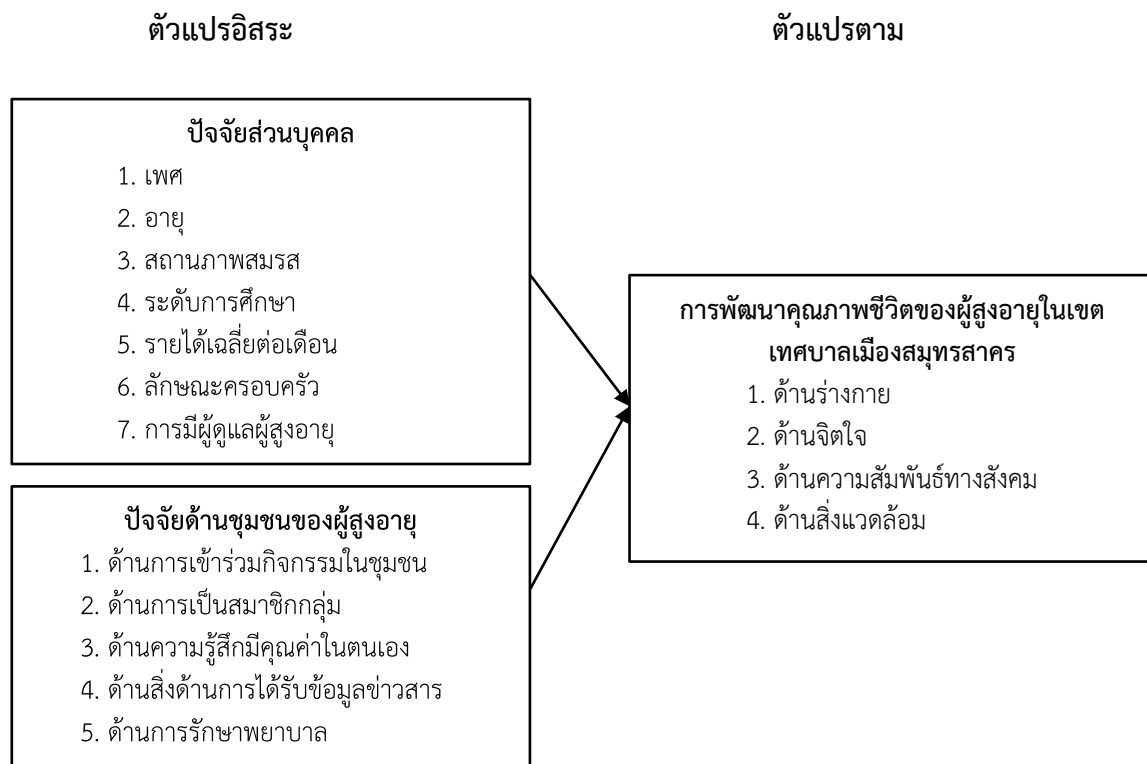
ทางคอมพิวเตอร์ต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson's Correlation) การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) และการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากแหล่งในพื้นที่ศึกษาและเก็บรวบรวมเอกสารทางวิชาการ บทความ วิทยานิพนธ์ รายงาน การวิจัย หนังสือ วารสาร สิ่งพิมพ์ การสืบค้นจากสารสนเทศและข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต รวมถึงศึกษาแนวคิดทฤษฎีเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านชุมชนของผู้สูงอายุ ได้แก่ ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน ด้านการเป็นสมาชิกกลุ่ม ด้านความรู้สึกรักคุณค่าในตนเอง และด้านการได้รับข้อมูลข่าวสาร ตัวแปรตามเป็นคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม นำมาสนับสนุนงานในการสร้างกรอบแนวคิดการวิจัย ที่ประกอบด้วยตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ปัจจัยชุมชนของผู้สูงอายุที่มีต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ กรณีศึกษาเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

ปัจจัยด้านชุมชนของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก จัดเรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการรักษาพยาบาล รองลงมา คือ ด้านการเป็นสมาชิกกลุ่ม ด้านความรู้สึกรักมีคุณค่าในตัวเอง ด้านการได้รับข้อมูลข่าวสาร และอันดับสุดท้ายคือ ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปัจจัยด้านชุมชนของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

ปัจจัยด้านชุมชนของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	อันดับ
1. ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน	3.78	.677	มาก	5
2. ด้านการเป็นสมาชิกกลุ่ม	4.13	.829	มาก	2
3. ด้านความรู้สึกรักมีคุณค่าในตัวเอง	4.03	.658	มาก	3
4. ด้านการได้รับข้อมูลข่าวสาร	4.11	.692	มาก	4
5. ด้านการรักษาพยาบาล	4.36	.698	มาก	1
รวม	4.08	.426	มาก	

2. การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ กรณีศึกษาเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก จัดเรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านจิตใจ รองลงมา คือ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านร่างกาย และอันดับสุดท้ายคือ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	อันดับ
1. ด้านร่างกาย	4.04	.258	มาก	1
2. ด้านจิตใจ	4.01	.301	มาก	2
3. ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม	3.92	.334	มาก	3
4. ด้านสิ่งแวดล้อม	3.80	.391	มาก	4
รวม	3.94	.190	มาก	

3. ความสัมพันธ์ปัจจัยชุมชนของผู้สูงอายุที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

ความสัมพันธ์ปัจจัยชุมชนของผู้สูงอายุที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r_{xy}=.491$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ความสัมพันธ์ปัจจัยด้านชุมชนของผู้สูงอายุที่มีต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อม (X₄: Y₄ = .556) รองลงมา คือ ด้านการดูแลสุขภาพ (X₄: Y₃ = .403) โดยมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ความคิดเห็นปัจจัยชุมชนของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ กรณีศึกษาเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

ตัวแปร	X1	X2	X3	X4	X5	Y1	Y2	Y3	Y4	XTotal	YTotal
X1	1										
X2	.175**	1									
X3	.314**	.379**	1								
X4	.467**	.347**	.310**	1							
X5	.381**	.130*	.188**	.297**	1						
Y1	.287**	.316**	.167**	.307**	.321**	1					
Y2	-.075	.149**	.034	.082	.064	.200**	1				
Y3	.077	.132	.122**	.403**	.307**	.190**	.195**	1			
Y4	.363**	.115*	.181**	.556**	.338**	.240**	.133*	-.107*	1		
XTotal	.751**	.600**	.658**	.720**	.577**	.417**	.064	.293**	.379**	1	
YTotal	.288**	.284**	.217**	.488**	.393**	.570**	.494**	.682**	.603**	.491**	1

หมายเหตุ: ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน เพื่อหาตัวแปรพยากรณ์ปัจจัยชุมชนของผู้สูงอายุที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร จากจำนวน 5 ด้าน โดยมีตัวแปรที่ทดสอบพบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งหมด 5 ด้าน จัดเรียงลำดับจากน้อยไปมาก ได้แก่ ด้านการดูแลสุขภาพ ด้านการดูแลสุขภาพ ด้านความรู้สึกรักในตนเอง ด้านการเป็นสมาชิกกลุ่ม และด้านการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน สามารถอธิบายความหมายได้ดังนี้

ด้านการดูแลสุขภาพ สามารถพยากรณ์ได้ว่า เป็นตัวแปรที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยหรืออำนาจพยากรณ์เท่ากับ .959 มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร ได้ร้อยละ 95.90

ด้านการดูแลสุขภาพ สามารถพยากรณ์ได้ว่า เป็นตัวแปรที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยหรืออำนาจพยากรณ์เท่ากับ .949 มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร ได้ร้อยละ 94.49

ด้านความรู้สึกรักในตนเอง สามารถพยากรณ์ได้ว่า เป็นตัวแปรที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยหรืออำนาจพยากรณ์เท่ากับ .878 มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร ได้ร้อยละ 87.80

ด้านการเป็นสมาชิกกลุ่ม สามารถพยากรณ์ได้ว่า เป็นตัวแปรที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยหรืออำนาจพยากรณ์เท่ากับ .789 มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร ได้ร้อยละ 78.00

ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน สามารถพยากรณ์ได้ว่า เป็นตัวแปรที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยหรืออำนาจพยากรณ์เท่ากับ .563 มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร ได้ร้อยละ 56.30

จากตัวแปรพยากรณ์ปัจจัยชุมชนของผู้สูงอายุที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) เพื่อค้นหาตัวแปรพยากรณ์ปัจจัยชุมชนของผู้สูงอายุที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร เมื่อเพิ่มตัวแปรทีละตัว

ตัวแปรพยากรณ์	R	R ²	Adj R ²	SEE	Sig
1. ด้านการรักษาพยาบาล (x ₅)	.839	.959	.758	.12250	.000**
2. ด้านการได้รับข้อมูลข่าวสาร (x ₄)	.974	.949	.948	.05089	.000**
3. ด้านความรู้สึกรักมีคุณค่าในตนเอง (x ₃)	.937	.878	.877	.07821	.000**
4. ด้านการเป็นสมาชิกกลุ่ม (x ₂)	.888	.789	.788	.10270	.000**
5. ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน (x ₁)	.751	.563	.562	.14764	.000**

หมายเหตุ: ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สมการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) ของปัจจัยชุมชนของผู้สูงอายุที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร แสดงว่า ด้านความรู้สึกรักมีคุณค่าในตนเอง ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน ด้านการรักษาพยาบาล ด้านการเป็นสมาชิกกลุ่ม และด้านสิ่งด้านการได้รับข้อมูลข่าวสาร สามารถร่วมกันพยากรณ์ปัจจัยชุมชนของผู้สูงอายุที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของการพยากรณ์ในรูปแบบของคะแนนดิบ (b) เท่ากับ .357, .304, .295, .253 และ .251 ตามลำดับ

ดังนั้น ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณปัจจัยชุมชนของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร มีอำนาจการพยากรณ์ร้อยละ .409 และค่าความคลาดเคลื่อนที่เกิดจากการพยากรณ์เท่ากับ .165 สามารถสร้างสมการพยากรณ์การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ได้ดังนี้

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ คือ } \hat{Y} = .155 + .357x_3 + .304x_1 + .295x_5 + .253x_2 + .251x_4$$

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ } Z = .497z_{x3} + .382z_{x1} + .293z_{x2} + .273z_{x4} + .257z_{x5}$$

จากผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ปัจจัยชุมชนของผู้สูงอายุที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สมการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) ของปัจจัยชุมชนของผู้สูงอายุที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

ตัวแปรพยากรณ์	b	SE _b	β	t	Sig.	Collinearity Statistics	
						Tolerance	VIF
1. ด้านความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง (x_3)	.357	.497	13.300	.000	.357	.497	13.300
2. ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน (x_1)	.304	.382	27.255	.000	.304	.382	27.255
3. ด้านการรักษาพยาบาล (x_5)	.295	.257	30.020	.000	.295	.257	30.020
4. ด้านการเป็นสมาชิกกลุ่ม (x_2)	.253	.293	19.757	.000	.253	.293	19.757
5. ด้านสิ่งด้านการได้รับข้อมูลข่าวสาร (x_4)	.251	.273	18.688	.000	.251	.273	18.688
$R=.491$, $R^2=.409$, Adjusted $R^2=.411$, $SEE=.16558$, $a=.155$, $F=15.778$, $Sig=0.000$, Durbin-Weston = 1.682							

ผลการทดสอบสมมติฐาน ปัจจัยชุมชนของผู้สูงอายุที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า ปัจจัยชุมชนของผู้สูงอายุด้านการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน ด้านการเป็นสมาชิกกลุ่ม ด้านความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าในตัวเอง ด้านการได้รับข้อมูลข่าวสาร และด้านการรักษาพยาบาล พบว่าทุกสมมติฐานมีความสอดคล้องต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01

อภิปรายผล

ปัจจัยด้านชุมชนของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการรักษาพยาบาล ทั้งนี้เนื่องจากหน่วยงานการออกตรวจตามพื้นที่ที่มีผู้สูงอายุเนื่องจากมีผู้สูงอายุไปนั่งรอที่โรงพยาบาลนาน มีการบริการกายภาพบำบัด เช่น การจัดกิจกรรมกายภาพบำบัดสัปดาห์ละ 1 ถึง 2 ครั้งตามสถานที่ใกล้บ้าน การมีให้บริการอุปกรณ์เสริมผู้ป่วย เช่น รถเข็น ไม่ทำเป็นต้นเป็นเพราะการสนับสนุนให้ผู้สูงอายุสามารถได้รับความรู้และเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเพื่อการดำรงชีวิตจากสื่อต่างๆ อย่างต่อเนื่อง มีข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นในชีวิตในแต่ละวัน การได้รับเอกสาร แผ่นพับต่างๆ จากทางเทศบาลนครสมุทรสาครเกี่ยวกับผลประโยชน์และการบริการต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ การได้รับข้อมูลข่าวสารต่างๆ จากเสียงตามสายที่ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับผลประโยชน์และการบริการต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัลยา มั่นล้วน และคณะ (2562) ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมสุขภาพด้านการรับประทานอาหารอยู่ในระดับปานกลาง พฤติกรรมสุขภาพด้านการออกกำลังกายอยู่ในระดับปานกลาง พฤติกรรมสุขภาพด้านการจัดการความเครียดอยู่ในระดับปานกลาง พฤติกรรมสุขภาพด้านการปฏิบัติตนในภาวะเจ็บป่วยอยู่ในระดับปานกลาง และพฤติกรรมสุขภาพโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางและเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างข้อมูลส่วนบุคคลกับพฤติกรรมสุขภาพ พบว่า สถานภาพที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมสุขภาพด้านการปฏิบัติตนในภาวะเจ็บป่วยและพฤติกรรมสุขภาพโดยรวมแตกต่างกัน การศึกษาที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมสุขภาพด้านการออกกำลังกายและพฤติกรรมสุขภาพด้านการปฏิบัติตนในภาวะเจ็บป่วยแตกต่างกัน และรายได้ที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมสุขภาพด้านการจัดการความเครียดแตกต่างกัน

การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านจิตใจ ทั้งนี้เนื่องจากเทศบาลนครสมุทรสาครมีการส่งเสริมสนับสนุนให้มีการเผยแพร่และเชิดชูเกียรติภูมิปัญญาของผู้สูงอายุและการมีจิตใจที่เข้มแข็งสามารถแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้ เป็นเพราะการเข้าร่วมกิจกรรมทำให้ผู้สูงอายุรับรู้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมทำให้รู้สึกมีคุณค่าต่อตัวเอง สิ่งเหล่านี้เป็นการสนับสนุนทางด้านจิตใจ ทำให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพจิตดีและเกิดความพึงพอใจในชีวิตและการดำรงชีวิตอยู่อย่างมีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิโรจน์ เกษภูาลักษณ์ และ ศตพร เพียรวิมangsa (2561) ผลการวิจัย พบว่า ผู้สูงอายุในหมู่บ้านดอนแข่งมีคุณภาพชีวิตที่ดีโดยแบ่งองค์ประกอบออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความสุขสบาย พบว่า

ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีสุขภาพร่างกายแข็งแรงดีสามารถช่วยเหลือตนเองได้ดี ทั้งยังได้รับการดูแลด้านสุขภาพจากทางภาครัฐเป็นอย่างดีและมีความมั่นคงทั้งทางด้านที่อยู่อาศัยและด้านการเงิน 2) ด้านสัมพันธภาพ ผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์อันดีทั้งกับครอบครัวและบุคคลอื่นในชุมชนที่อาศัยอยู่ โดยภายในครอบครัวได้ใช้เวลาพูดคุยและรับประทานอาหารร่วมกันเสมอ นอกจากนี้ก็มีการแวะเวียนดูแลซึ่งกันและกันระหว่างคนในหมู่บ้านอยู่เป็นประจำ 3) ด้าน กิจกรรมในสังคมและชุมชน พบว่าผู้สูงอายุได้ลดบทบาทการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมลงแต่ยังคงร่วมกิจกรรมภายในชุมชนอยู่และยังคงเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาอย่างสม่ำเสมอ 4) ด้านนันทนาการ ผู้สูงอายุให้ความสนใจที่จะเข้าร่วมโรงเรียนสอนอาชีพโครงการโรงเรียนผู้สูงอายุและกิจกรรมต่างๆ อยู่เสมอ ในเวลาว่างก็อ่านหนังสือพิมพ์และหนังสือประเภทต่างๆ เพื่อเพิ่มพูนความรู้และเพื่อให้ทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน

ความสัมพันธ์ปัจจัยชุมชนของผู้สูงอายุที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง ($r_{xy}=.491$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ความสัมพันธ์ปัจจัยด้านชุมชนของผู้สูงอายุที่มีต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อม การได้รับข้อมูลข่าวสารกับด้านสิ่งแวดล้อม ($X_4 : Y_4 = .556$) โดยมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อาจเป็นเพราะมีการเข้าร่วมกิจกรรมชมรมผู้สูงอายุหรือชมรมอื่นอยู่เสมอ การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่สร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน เช่น การเลือกตั้งผู้นำชุมชน การเข้าร่วมประชุมเพื่อแสดงความคิดเห็นการบำเพ็ญประโยชน์ต่อชุมชนหรือสังคมสิ่งแวดล้อม การเข้าร่วมกิจกรรมทางสุขภาพกับชุมชน เช่น การออกกำลังกาย การอบรมให้ความรู้ด้านสุขภาพ กิจกรรมร่วมกับบุคคลอื่น เช่น ไปพบปะสังสรรค์รับประทานอาหารร่วมประชุมกลุ่มงานเลี้ยง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญฐน ทวีสิน (2561) ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตคือการตั้งชมรม การออกกำลังกายโดยมีสถานที่และอุปกรณ์การออกกำลังกายที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ การทำปฏิทินกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ การเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมประเพณีต่างๆ ของชุมชนทุกครั้งอย่างต่อเนื่อง การช่วยเหลือด้านสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุให้ครอบคลุมทุกด้าน และการส่งเสริมงานอดิเรกและจัดให้มีโครงการช่วยเหลือสังคมเท่าที่ผู้สูงอายุจะสามารถทำได้ เพื่อให้ผู้สูงอายุตระหนักถึงคุณค่าในตนเอง

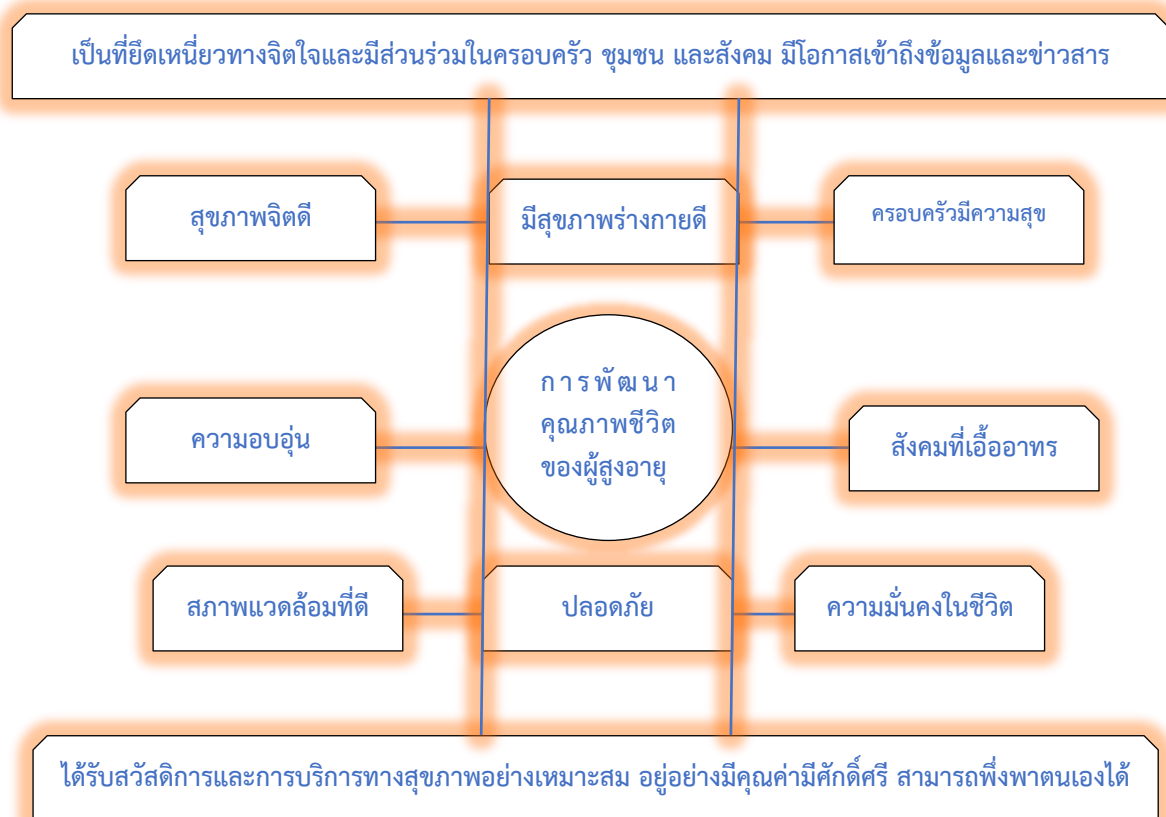
ผลจากการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน เพื่อหาตัวแปรพยากรณ์ปัจจัยชุมชนของผู้สูงอายุที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร จากจำนวน 5 ด้าน โดยมีตัวแปรที่ทดสอบ พบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งหมด 5 ด้าน โดยตัวแปรที่มีค่าอำนาจพยากรณ์สูงสุด คือ ด้านการรักษาพยาบาล สามารถพยากรณ์ได้ว่า เป็นตัวแปรที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยหรืออำนาจพยากรณ์เท่ากับ .959 มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร ได้ร้อยละ 95.90 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกษภา นกน้อย (2560) ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลา มีคุณภาพชีวิตในองค์ประกอบด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสุขภาพ และด้านจิตใจอยู่ในระดับสูง ขณะที่คุณภาพชีวิตในองค์ประกอบด้านเศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลาง โดยภาพรวมพบว่า ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับสูง ลักษณะการครอบครองที่อยู่อาศัย การเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา ความสุขในการดำเนินชีวิต การเข้าร่วมกิจกรรมภายในชุมชน การอาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีสะดวกและปลอดภัยแก่การใช้ชีวิตอาชีพหลักก่อนอายุ 60 ปี และความสัมพันธ์ภายในครอบครัวสามารถอธิบายคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลาได้ร้อยละ 39.2

จากผลการทดสอบสมมติฐานผลการทดสอบสมมติฐาน ปัจจัยชุมชนของผู้สูงอายุที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า ปัจจัยชุมชนของผู้สูงอายุด้านการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน ด้านการเป็นสมาชิกกลุ่ม ด้านความรู้สึกมีคุณค่าในตัวเอง ด้านการได้รับข้อมูลข่าวสาร และด้านการรักษาพยาบาล พบว่าทุกสมมติฐานมีความสอดคล้องต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับ พิมพิวดี ไตยง (2563) ผลการศึกษาพบว่า การเป็นสมาชิกของชมรมในชุมชน การดำรงตำแหน่งในชุมชนแตกต่างกันทำให้ทัศนคติที่มีต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการมีอายุเพิ่มขึ้นมากส่งผลต่อการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของชีวิตช้าลงและไม่สะดวก ทำให้

การมองคุณภาพชีวิตแตกต่างกันของแต่ละระดับอายุ การประกอบอาชีพแตกต่างกัน ส่งผลให้รายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน ย่อมมีผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในการดำเนินชีวิต การเป็นสมาชิกชมรมในชุมชน และการดำรงตำแหน่งในชุมชน อาจทำให้ผู้สูงอายุมีโอกาสแสดงความคิดเห็น รู้สึกมีความสำคัญในชุมชนส่งผลให้ผู้สูงอายุรู้สึกดีมีความสุขมากขึ้นจากการเป็นที่ยอมรับของชุมชน และปัจจัยด้านชุมชนมีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้สูงอายุต้องการการยอมรับของชุมชนการได้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกมีคุณค่าในชีวิต

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ กรณีศึกษา : เขตเทศบาลนครสมุทรสาคร อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร การที่ผู้สูงอายุที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี คือ มีสุขภาพร่างกายดี สุขภาพจิตดี ครอบครัวยุติธรรม มีความอบอุ่น มีสังคมที่เอื้ออาทรซึ่งกันและกัน มีความเป็นอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี ปลอดภัยและมีความมั่นคงในชีวิต ได้รับสวัสดิการและการบริการทางสุขภาพอย่างเหมาะสม อยู่อย่างมีคุณค่ามีศักดิ์ศรี สามารถพึ่งพาตนเองได้ เป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจและมีส่วนร่วมในครอบครัว ชุมชน และสังคม มีโอกาสเข้าถึงข้อมูลและข่าวสารปัจจุบัน การเตรียมความพร้อมให้ผู้สูงอายุทุกคนเนื่องจากจำนวนและสัดส่วนประชากรผู้สูงอายุมีการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มมากขึ้นเนื่องมาจากการพัฒนาด้านสาธารณสุขและทางการแพทย์ ทำให้อัตราการเสียชีวิตลดลง ผู้สูงอายุจึงมีชีวิตรยืนยาวขึ้นแต่ผู้สูงอายุก็ยังได้รับผลกระทบจากการเสื่อมถอยของร่างกายตามวัย จึงควรให้ความสนใจดูแลให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรงมีคุณภาพชีวิตที่ดี ป้องกันการเกิดโรคต่างๆ จะทำให้ผู้สูงอายุมีชีวิตอยู่อย่างมีความสุขมีคุณค่า สามารถทำประโยชน์ให้แก่สังคมและมีความสุขในบั้นปลายของชีวิต ผู้วิจัยจึงสามารถเขียนเป็นภาพองค์ความรู้ใหม่ได้ดังนี้

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาปัจจัยด้านชุมชนของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการรักษาพยาบาล ทำให้ทราบว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยการออกกำลังกาย โดยมีเครื่องมือตามสภาพร่างกายและไม่หักโหมจนเกินไป เพื่อไม่ให้เกิดอุบัติเหตุและการบาดเจ็บ กิจกรรมออกกำลังกายที่แนะนำ ได้แก่ เดินรอบหมู่บ้าน รำไทเก็ก กายบริหาร เดินในน้ำ ออกกำลังกายทำนึ่ง โดยควรทำตามคำแนะนำของแพทย์และผู้เชี่ยวชาญเพื่อความปลอดภัยต่อสุขภาพ และการใส่ใจสุขภาพจิตสำหรับวัยสูงอายุ การดูแลสุขภาพร่างกายจะต้องมาควบคู่กับการดูแลสุขภาพจิตใจ เพื่อให้ผู้สูงอายุใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุข ปัญหาสุขภาพจิตในวัยสูงอายุอาจเริ่มต้นจากความรู้สึกเหงา โดดเดี่ยว จากการอยู่อาศัยเพียงลำพังหรือการสูญเสียบุคคลสำคัญในชีวิต รวมถึงความเจ็บป่วยทางร่างกาย ความรู้สึกว่าตนเองเป็นภาระให้ลูกหลาน จนนำไปสู่โรคซึมเศร้าในที่สุด ส่วนความสัมพันธ์ปัจจัยชุมชนของผู้สูงอายุที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 จากการศึกษาพบว่า ด้านการรักษาพยาบาลมีระดับคะแนนสูงสุด ดังนั้น ควรพัฒนาระบบบริการสุขภาพเพื่อรองรับปริมาณผู้สูงอายุที่เข้ามาใช้บริการอย่างเพียงพอ และมีบริการอื่นๆ เช่น การจัดบริการใส่ฟันเทียมและส่งเสริมสุขภาพช่องปากผู้สูงอายุ การมอบแขนขาเทียมและกายอุปกรณ์ฟรีให้แก่ผู้พิการทางการเคลื่อนไหวทั่วประเทศ การยกระดับการให้บริการในโรงพยาบาลชุมชนในการให้ยาละลายลิ่มเลือดและจัดตั้งคลินิกชะลอไตเสื่อม เป็นต้น

1.2 จากการศึกษากการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุพบว่า ด้านร่างกายมีระดับคะแนนสูงสุด ดังนั้น ควรพัฒนากลไกลดความเหลื่อมล้ำระหว่างระบบประกันสุขภาพ มีการส่งเสริมให้ผู้สูงวัยเข้าร่วมเป็นสมาชิกของชมรมในชุมชนร่วมทำกิจกรรมกับชมรม เพื่อให้เกิดการพบปะกับกลุ่มคนวัยเดียวกันและกลุ่มคนที่มีความสนใจคล้ายๆ กัน จนกลายเป็นสังคมของกลุ่มผู้สูงวัยที่จะคอยช่วยเหลือกันเมื่อมีเหตุฉุกเฉิน นอกจากนี้การทำกิจกรรมภายในชมรม อาทิ ชมรมทำอาหารหรือชมรมเย็บปักถักร้อย จะทำให้ผู้สูงวัยมีรายได้เพิ่มเติม เกิดเป็นความภาคภูมิใจในตนเองและเป็นกำลังใจในการมีชีวิตอยู่ให้ยาวนานมากขึ้น

1.3 ควรส่งเสริมให้ผู้สูงอายุตระหนักถึงคุณค่าในตนเองเป็นสิ่งที่สำคัญ คุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุ คุณค่าในตนเองเป็นการที่บุคคลพิจารณาประเมินตนเองและแสดงออกให้เห็นถึงการยอมรับตนเอง มีองค์ประกอบ ได้แก่ 1) การรับรู้ว่ามีคุณค่าเป็นการรับรู้ว่าคุณค่าผู้สูงอายุเป็นบุคคลที่มีคุณค่า เป็นที่รักของครอบครัวและสังคม ตระหนักถึงคุณค่าผู้สูงอายุ 2) การรับรู้ความสามารถของตนเอง เป็นการที่ผู้สูงอายุรับรู้ถึงความสามารถของตนเองในการตั้งศักยภาพของตนทำประโยชน์ให้กับครอบครัวและสังคม สามารถปรับตัวดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพชีวิต 3) การรับรู้ในคุณค่าของตนเอง เป็นการที่ผู้สูงอายุรับรู้ถึงคุณงามความดีที่ได้กระทำตลอดช่วงชีวิตที่ทรงคุณค่า ทั้งในส่วนที่ทำให้กับครอบครัว เลี้ยงดูลูกหลานจนเติบโตใหญ่อบรมบ่มเพาะให้เป็นคนดีของสังคม ความดีในการทำงาน และความดีในการทำประโยชน์ต่อชุมชนและสังคม รวมถึงการสืบสานปัญญา วัฒนธรรม

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตให้ครอบคลุมพื้นที่ทั่วจังหวัดสมุทรสาคร และขยายไปสู่การศึกษาระดับประเทศ เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ทำการวิจัยในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งยังไม่สามารถนำไปสรุปคุณภาพชีวิตของประชาชนทั้งจังหวัดสมุทรสาครได้

2.2 ควรศึกษาผลปัจจัยด้านอื่นๆ ที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร เช่น ปัจจัยด้านผลกระทบจากโรงงานอุตสาหกรรม ปัจจัยด้านความหลากหลายด้านสังคมจากการเป็นเมืองอุตสาหกรรม เป็นต้น

2.3 ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นต้น เพื่อศึกษาหาแนวทางพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2560). *แนวโน้ม สาเหตุ และผลที่ตามมาของการมีอายุสูงขึ้นของประชากร*. สืบค้น 25 ธันวาคม 2566. จาก <http://www.dop.go.th/th>.
- กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ. (2552). *การรับรู้ของผู้สูงอายุ*. สืบค้น 25 ธันวาคม 2566. จาก <http://www.dsdw.go.th>.
- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2564). *ระบบดูแลและคุ้มครองพิทักษ์สิทธิ ผู้สูงอายุในระดับพื้นที่*. สืบค้น 25 พฤศจิกายน 2566. จาก <https://www.dop.go.th/th>.
- กองสถิติสังคม สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2565). *การสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ 2564*. กรุงเทพฯ: กองสถิติสังคม สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.
- กัลยา มั่นล้วน, วิภาดา กาญจนสิทธิ์ และ นิภา สุทธิพันธ์. (2562). พฤติกรรมสุขภาพของผู้สูงอายุในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหนองโพรง อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์. ใน *การประชุมวิชาการระดับชาติ วิทยาลัยนครราชสีมา ครั้งที่ 6 ประจำปี พ.ศ. 2562 “สังคมผู้สูงวัย: โอกาสและความท้าทายของอุดมศึกษา”*. (น. 889-897). บุรีรัมย์: มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น.
- เจษฎา นกน้อย. (2560). คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลา. *Princess of Naradhiwas University Journal*, 9(3), 94-105.
- ณมน ธนินธัญกูร. (2561). การศึกษาพฤติกรรมและแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักสุขภาวะชุมชน : บ้านปลาบุ ตำบลหนองแสง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดมหาสารคาม. *วารสารชุมชนวิจัย*, 12(2), 192-203.
- เทศบาลนครสมุทรสาคร. (2566). *รายงานสถิติผู้สูงอายุในเทศบาลนครสมุทรสาคร*. สมุทรสาคร: กองแผนและยุทธศาสตร์ สำนักงานเทศบาลเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร.
- พิมพ์ดี โตยั้ง. (2563). *การวิเคราะห์คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ กรณีศึกษา ตำบลคลองเกตุ อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี*. สืบค้น 25 ธันวาคม 2566. จาก http://www.mpa-mba.ru.ac.th/images/Project/treatise_lopburi01_02082021/6124952416.pdf.
- วิโรจน์ เกษภูลักษ์ และ ศตพร เพียรวิม้งสา. (2561). คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในหมู่บ้านดอนแข้ง ตำบลบางแพ อำเภอ บางแพ จังหวัดราชบุรี. *วารสารฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*, 11(1), 3144-3156.
- Krejcie, R.V., & D.W. Morgan. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.

